

1.

Ништа, апсолутно ништа, не наговештава догађај.

Деса стоји на сред собе ослоњена о сто и непрестано прича, обрћући стално исте теме (као Града на састанцима – исти став и стил). Ја се шминкам и не слушам је много. Све што може да каже, знам напамет: моје фракање, минималан мими, бесконачни телефонски разговори, дрскост, лош успех у школи, губљење времена на глупости, пушење, недостатак интересовања за нешто паметно... Списак је, истина, импозантан али поновљен милион пута. А онда Деси сину нешто ново (тренутак надахнућа, ваљда!):

– И на шта ти то личи – мењаш момке као хаљине?!

– Као хигијенске улошке, мама. Сваког месеца туце.

Десца црвени, узима ваздух да нешто каже, не успева, па немоћно одмахује главом. У мени се буди као неко сажалење. И нада: можда Деса не дави тек да би се правила да нешто корисно ради. (Васпитавати дете, па још овакво, недоказано, посао је грдан и напоран!) Можда се она, у ствари, труди да изиграва савремену мамиту по саветима психолога из женских новина (Десино омиљено штиво), да разуме пубертетске кризе и диле-

ме, да разговара са мном. Ја на њене покушаје остајем, углавном нема, обично је не констатујем, тако да Деси преостаје само да декламује приговоре. Да скинем грех са душе своје млађане (да ли само зато?) пружам Деси прилику:

– Мама, па ти младићи не заслужују друкчије. И не траже више. До мене им није стварно стало – само им је питање престижа да кажу да су са мном били. Ничега у њима нема – толико су празни да звече. А сви су исти, тако безнадежно исти, па и не примећујем да их мењам. Презирем их, а не могу без њих; не могу да будем сама.

Деса блене – ништа не капира. Можда такав случај још није обрађен у „Ви и Ваше дете“? Или ме не препознаје такву? Да је не запетљавам у непознато, исправљам се (дефинитивно дижем руке од покушаја да родитељку унапредим у мајку):

– Уосталом, Деска, шта ти хоћеш? Да се заћорим у неком клипана и обесим му се око врата? Па добро, можеш ли ти, уопште, да замислиш драмолет у коме бих ја глуматала реинкарнацију лепог Ромеа и њежне Ђулијете? А и зашто бих, бре? Шекспир је мртав и нико други није достојан да пише о мени!

Тртљам то, облачећи се, а плаче ми се. Страшно ми се плаче. Кретен цмиздрави!

– Што толико стежеш каиш – угушиће те! И зашто толико подижеш кецељу – дупе ти се види! Зар тако изгледа велика матуранткиња?!

Очигледно, Деса се повратила. Опет је у форми. Стандардној.

– Ђао, мама!

Цмокнем је на брзака, тек да не пати због недостатка нежности и не развезе сутра о мојој неосетљивости према родитељима који о мени бри-

ну, воле ме, за мене живе и имају само мене на свету.

Крећем у школу, мада тај пут сматрам потпуно непотребним, напор излишним, време остављено тамо изгубљеним. Јер ја уопште не учим. Мрзи ме. А баш и не морам. Града је велики диша у својој фирми, важан друг у својој партији и мали бог у нашој вароши. Па ко да обори његову једину братаницу! Преко године ми дају јединице, прете, а у јуну поздрављају „друга Граду” и ја прелазим у следећи разред. Глупа, незанимљива игра. Никоме потребна. Ничему корисна. Без неизвесности. Без навијача. Јер, сви знамо и почетак, и ток, и крај, тог бедног, јаловог лажирања.

Не, стварно ништа не наговештава догађај.

V и VI час – српскохрватски језик и књижевност. Писмени задатак. Дични нам профа опет шљусну један од својих омиљених наслова: Будућност чека на мене! Буђавко. Гробље диносауруса. Соцреализам седамдесетих. Експерт и обожава-лац тема за фолирање.

Гледам, раја се расписала. Фраза на фразу, фраза на фразу. Крилатају по забитим планинама (где су, као просветитељи и исцелитељи) и осталим висинама. Ситан везак везу, велику слику праве. Тврде, и то знам напамет (једном годишње обавезно добијемо исту тему), њиховим именом неизоставно почињу нове стране у историји науке и уметности. Нико, бре, да каже оно што стварно мисли. Оно што ће стварно да буде: Гледаће да преко маторог, кума или пријиног пријатеља, насаде дупе на неко згодно, не много мислено и, свакако не знојно, месташце. Сву енергију ће усмерити на прављење деце и викендица. Амбиције ће им се свести на куповину кола, ула-

зак „Напретка” у прву лигу и, једном годишње: Пуно поздрава са плавог Јадрана.

Профа се шета између клупа и, осећам, стрелја ме очима. Лепо се види, нервира га неисписаност мог листа. Сажалим се на његов чир, кремен, и поклоним му бисер:

Мислим да будућност не чека на мене
и да ће бити иста, непроменљиво иста,
ако ја ништа не учиним за њен опстанак.
Јер не могу да учиним ништа.
А будућност коју ја чекам донеће ми,
верујем, обичан живот – свакодневне
обавезе и уобичајена задовољства.
(Из ових обала нема ми истека.)
Једино тражим: без фолирања и
без лажирања!

Не баца се бисер пред свињу – учи нас народна пословица. Добићу уобичајеног кеца, уз уобичајени коментар: малодушно. Мутне мисли. Где је ту младалачки ентузијазам и вера у боље сутра? Са чиме ћеш у живот, дете?

Стварно: са чиме?

Предајем свеску и излазим напоље. Не чекам Марију. Писаће сигурно оба часа. Она једина у тој крлетки стварно верује да има крила. И други верују. Па удружено чекамо дан када ће да освоји престоницу и даљу јој околину (под ближом се подразумева све унутар граница СФРЈ).

Маријино и моје дружење је вечна мистерија за наше васпитаче. Труде се, муче и напрежу, али никако да укапирају шта један тако блистав дух тражи са мном. Чак је наш разредни, балкански Лавоазје у шимикама, Маријин драги и омиљени,

сугерисао Маријиним родитељима да утичу да престанемо да се дружимо. Да је не покварим.

Марија је, као, заћорена у нашег профу из матиша, и то посебно истиче. У све своје песме утрпава његово име, увек му у понеком стиху нађе скровито место, малено, али сигурно. Угњезди га тако да песма без њега буде штура, па ни један уредник школских или шареногорских новина не може да га избаци. И сви се мире с тим. „Љубав!“ – кажу. И осмехују се. Благонаклоно и помало надмоћно. Па им Марија дође некако ближа. И дража. Пружа им прилику да глуме ширину и великодушност. Ето, чак и Марији има нешто да се прашта. И они праштају јер су пуни разумевања. А, у ствари, не капирају ништа. Профа онакав какав је („Од извора два прутића...”, есенцијални секс са лепушакстом продавачицом из „Самоизбора”, последња књга коју сте прочитали? – „Црвенкапа”), никако, ни по којој алхемији, не може да буде Маријина љубав. Он је Маријина одбрана од стада минус епсилона (подела узета од господина Хакслија). И Маријина побуна.

Ја нисам Маријина побуна. Нити бих приста-ла на ту ролу (Марија ми сувише значи). Марија ми је у „Споменар” написала:

Људи нису ни црни ни бели. Сви смо некако сивкасти: металносиви, голубије грао или љубичастог прелива, свеједно. Свако на свој начин, али сиви.

Једино се пред Маријом не осећам супериорно због своје лепоте. Јер ми једино она не завиди. Остали, чисте конфекцијске моделације, никако да ми опросте што нисам скројена по њиховој нуме-

ри и фазону. Јер, граница мора да се зна. И поштује. Све што штрчи треба срезати. Као живу ограду. Као траву. Да не узнемирава. Да не буди комплексе и несипуњиве жеље. (Основе мишљења и делања духовне провинције.)

Још увек ништа не наговештава догађај.

Идем улицом, за мном се окрећу. Оскудна галерија шареноградских погледа: мушки швалерски, женски отровни. Смејуље се. Шапућу. Лизуцкају ме змијски језичци. Да омаме. Да усмрте. Та ситна пакост, та слабо прикривена похота, дају ми право на изузетност. Чине ме овим што сам: уникат у гомили серијских производа.

Будино животно дело.

Буда се није родио на време да буде скојевац. Истина, могао је касније да се прикључи напредној омладини и крене у нове радне и животне победе, али је више волео да гаји голубове и пише песме.

Јато је позајмио омладинској организацији за тачку „Поздрав миру” на некој прослави или митингу, не знам тачно. Пред почетак приредбе нечија будност је попустила и голубове су појеле мачке. Тако се Буда сврстао међу оне који су жртвовали туђе животе у славу револуције.

Ни са песмама се није прославио. Писао је, како су оценили другови, бљутаво, малограђански сладуњавао и буржоаски замагљено.

– Љубав међу звездама, човек – зрно космичке прашине, смисао и бесмисао! Па кога, питам ја тебе, то интересује? Дај револуционарни занос, полет и ударништво, братство и јединство! То нам треба! И шта ти то значи: ко смо и куда идемо? Каква ти је то непријатељска дилема? Па наша

траса је јадно зацртана! Ми имамо само један пут!
Да знаш, да ниси брат друга Граде...

Тако је Буда баталио поезију, оженио се са
Десом, постао књиговођа.

Читавог живота: „брат друга Граде”. Чита-
вог живота: књиговођа. Дугује – потражује. При-
ма – даје. Дугује – потражује. Без мене, салдо би
му био вечно негативан.

Ништа, баш ништа не наговештава догађај.

Корачам лагано, великодушно излажем ре-
мек дело природе. Експонат заштићен алармним
системом сопствене недоступности. Леђа права,
груды истурене, повремено забацам косу наглим
трзајем главе. Лево и десно делим погледе у сти-
лу: Уживајте док можете, ви, осуђени да само гле-
дате. Лепота још мало у вашем граду!

Улазим „Код Владе”, седам на уобичајено ме-
сто – сто под прозором, леђима до зида, лицем вра-
тима окренута – локација са које видим све који
уђу. И сви виде мене.

Цале ми доноси жито са шлагом.

Палим цигарету и чекам да се скупи дру-
штво.

Столу прилази неки тип и полако седа. Непо-
знат. Ја – паф! Начисто патосирана. Мени прићи
на такав начин! Шта замишља тај?!

Осмотрим га на брзака: црн. У црном. Тану-
шан. Лице кречњак. Огромне очи. Црне. (Моди-
љанијева слика у три димензије.) Није лоше за
почетак.

Сложим фацу знака: нисам те опазила, ла-
фе, ваздух си. И решим да ћутим. Да видим како
ће. Који ли је монолог припремио за овај пријемни
испит. Комисија спремна. Кандидат може да поч-
не. Три – четири: Сад!

Ђорак!

И он ћути. Гледа ме. Мирно испитује моје лице, део по део. Чини ми се да сваки посебно издваја и анализира га. Понире ми у поглед. Упорно. Дуго.

Осећам га као физички додир, па као притисак. Онда као тешку животињу наваљену на груди. Обарам поглед. (Уништен арсенал са етикетом: „Отрови и противотрови за сваку прилику.”) Постајем немоћна. Зец пред погледом питона. Опиљци гвожђа пред магнетом.

– Како се зовеш?

Решена да ћутим, одговарам. (И реч је немогуће сакрити од таквог погледа.)

– Слобода.

Име ми је, наравно, смислио Града.

– Слобода оробљена.

Огољена сам у трену. Без упозорења. Лако подрхтавам. Узнемирана и ошамућена том једноставном, а беспрекорном формулацијом онога чему никада нисам успевала да дам име, да одредим појам, а осећала га непрекидно, нераздвојно.

– Слобода оробљена. Штета. Јер човек може и да полети, само ако то пожели. Хоћеш ли да пробамо заједно?

Немир расте. Већ је страх. Да се одбраним, муцам:

– Имам дечка.

Кукавна одбрана.

– Онда га остави. У ствари, нема потребе – већ си га оставила.

Изговара то озбиљно и уверено. Притисак погледа попушта. Полако одвајам очи од црвенобелих коцкица столњака.

– Ко си ти?

– Галеб.

– Зар галеби нису бели?

– Бело им је перје. Ми њега гледамо. Галеба не видимо. А птица није њено перје. Ни глас којим пева. Ни кавез у који је заточена. Ни гнездо које свија. Птица – то су њена крила и њихов лет.

Осмехује се. Лепо.

– И, шта хоћеш?

– Да што пре и што даље одлетим из ових неумерено континенталних крајева.

– Од мене шта хоћеш?

– Од тебе баш ништа. А теби – да те научим да летиш. Бар као Икар док не постанеш птица.

Пред мојом кућом лагано извлачи увели лист што ми се заплео у косу, и шапуће:

– Кад уђеш отвори све прозоре. Подигни ролетне. Да осетиш како је напољу лепо. Да те заболи ноћ.